

سطح‌بندی مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق با استفاده از مدل‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای

رضا مختاری ملک‌آبادی: استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران *
محسن سقایی: استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران
فاطمه ایمان: دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام‌نور، اصفهان، ایران

چکیده

شهرهای خلاق مکانی جذاب برای کار کردن و زندگی شهروندان خود به خصوص برای نسل جوان، مکانی جذاب برای گردشگران (صنعت توریسم)، توانمند در شکوفایی بخش‌های مختلف اقتصادی نوظهور (خوشه‌ها و مراکز تحقیقاتی به ویژه در زمینه فناوری برتر) هستند. شهر اصفهان به لحاظ دارا بودن پیشینه تاریخی، طرح ساختاری مناسب، سابقه اقتصادی مطلوب، زیرساخت‌های حمل و نقل عمومی و خصوصی، تامین نیازهای خدماتی مصرف‌کننده و تولیدکننده، ارتباط با سایر نقاط جهان از طریق ارتباط از راه دور و دیگر ارتباطات، همچنین مطرح شدن به عنوان "پایتخت و فرهنگ و تمدن اسلامی" قابلیت تبدیل شدن به شهر خلاق را دارد. هدف از بررسی و مطالعه شاخص‌های شهر خلاق (نمونه موردی شهر اصفهان) بطور کلی، می‌توان ارزیابی وضعیت کمی شاخصهای شهر خلاق در سطح شهر اصفهان و تجزیه و تحلیل نحوه پراکنش این شاخصها در شهر اصفهان بیان کرد. با این اوصاف این پژوهش سعی بر آن داشته، که با استفاده از روش "توصیفی-تحلیلی"، همچنین با بهره‌گیری از داده‌های ثانویه، تهیه پرسشنامه از شهروندان، مدل تاپسیس، ضریب آنتروپی شانون و نرم افزار SPSS شاخص‌های شهر خلاق را در مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. بر این اساس مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان با ۱۲ فاکتور از شاخص‌های شهر خلاق رتبه بندی و سطح بندی شده اند. نتایج حاصل از مطالعات نشان می‌دهد که میزان برخورداری مناطق ۱۵ گانه شهر اصفهان از لحاظ شاخص‌های خلاق به یک صورت نبوده و اختلاف زیادی بین مناطق شهر اصفهان وجود دارد که بهترین وضعیت از لحاظ این شاخص‌ها منطقه ۱، ۵، ۳، ۶ و کمترین را از لحاظ این شاخص‌ها مناطق ۱۴ و ۱۳ داشته است. به طور کلی شهر اصفهان، با توجه به تحلیل‌های انجام شده پتانسیل حرکت به سمت شهرهای خلاق را داراست.

واژه‌های کلیدی: سطح بندی، شهر خلاق، شاخص، شهر اصفهان، مدل‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای.

۱- مقدمه

۱-۱- طرح مسأله

قرن ۲۱، قرن شهری شدن جهان است. شهرهای جهانی در چارچوب اقتصاد جهانی به عنوان گره شبکه‌ها به شدت با یکدیگر در رقابت هستند و هر یک سعی می‌کنند در ساختار سلسله مراتبی خود را ارتقاء دهند و فرصت‌های بیشتری را به سوی خود جذب کنند. به همین دلیل شهرها در شبکه شهرهای جهانی بازیگران جدیدی هستند که در عین همکاری برای انتقال تجارب توسعه شهری، رقیب‌یکدیگر نیز هستند و همواره سعی می‌کنند با تکیه بر ابزار دیپلماسی شهری در تقویت نقش آفرینی خود در شبکه شهرهای جهانی از سایر مکان‌های شهری همتای خود پیشی بگیرند. در این میان حرکت به سوی اقتصاد خلاق و در نهایت کسب جایگاه شهر خلاق می‌تواند فرصت‌های بسیار مهمی را در تعاملات شهری به ویژه در عرصه‌های فراملی برای هر مکان شهری مهیا سازد. جان رنه شورت، یکی از صاحب‌نظران جغرافیای شهری، شهرها در سده ۲۱ تاکتیک‌های بیشماری را برای رقابت برمی‌گزینند و به نظر می‌رسد جذب نخبگان و استعدادهای خلاق در میان اصحاب رسانه و سیاستمداران راهبردی عمومی است (شورت و یونگ، ۱۳۸۹: ۱۷۳). شهر خلاق به عنوان یک روش راهبردی در عرصه تفکر، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های شهری مطرح شده است. با توجه به تغییرات بسیار عمیقی که در محیط شهر در حال وقوع است خلاقیت مسئولین، صاحبان مشاغل، ساکنین شهر یک عامل حیاتی در حل بسیاری از مسائل شهر به شمار می‌روند. همچنین

این رویکرد به چگونگی ورود خلاقانه شهروندان به عرصه‌های مختلف مواجهه با مسائل مرتبط با شهر می‌پردازد. از جمله ویژگیهای عمومی شهر خلاق این است که مکانی جذاب برای کار کردن و زندگی شهروندان خود (خصوصاً نسل جوان)، مکانی جذاب برای گردشگران (صنعت توریسم)، توانمند در شکوفایی بخش‌های مختلف اقتصادی (از راه به کارگیری فناوری و مدیریت صحیح آن)، و همچنین مرکز جذب بنگاههای مختلف نو ظهور (خوشه‌ها و مراکز تحقیقاتی به ویژه در زمینه فناوری برتر) می‌باشد. شهر اصفهان نیز به عنوان یک مادر شهر از این تغییر و تحولات به دور نیست و بایستی با تغییر ساختار قدیمی، بسترهای جدیدی را برای تبدیل شدن به یک شهر خلاق فراهم آورد. اگر شهر اصفهان به همین روال سنتی ادامه دهد و خود را با شاخص‌های شهر خلاق انطباق ندهد در برابر فرایند جهانی با مشکلاتی مواجه خواهد شد. امید است که با ارزیابی و تحلیل این فرایند در شهر اصفهان و راهبردهای شهر خلاق، مدیران و برنامه‌ریزان شهری با توجه به ظرفیت‌های موجود و مزیت‌های رقابتی بتوانند اصفهان را به این سمت سوق دهند. این پژوهش در پی آن است که ضمن بررسی شاخص‌های شهر خلاق و بررسی وضعیت فعلی اصفهان به عنوان یک شهر خلاق به شناسایی و تحلیل میزان انطباق مناطق پانزده گانه شهر اصفهان با این شاخصها بپردازد و مناطق را به وسیله شاخص‌های شهر خلاق رتبه‌بندی و تحلیل نماید. این پژوهش به دنبال جواب دادن به این سوال است که مناطق پانزده گانه شهر اصفهان از نظر ویژگیهای شاخصهای شهر خلاق چه وضعیتی دارند و چه

۱-۳-۴- تدوین راهکارهای رسیدن به شهر خلاق در اصفهان.

۱-۴- پیشینه تحقیق

"آلن.جی.اسکات، ۲۰۰۶" در پژوهش خود به عنوان "شهرهای خلاق: موضوعات مفهومی و پرسشهای راهبردی" اندیشه‌ای گسترده و مجادله‌آمیزی را پیرامون طبیعت و اهمیت شهرهای خلاق ارائه داده و در میان تغییرات اخیر در فناوری، ساختارهای تولید، بازارهای کار و اجتماعات مکانی پویا به دنبال جایگزینی مفهوم شهر خلاق است. و همچنین به دنبال آن است که نشان دهد که چگونه ساختارهای اقتصادی نوین، گونه‌های خاص از نوآوری‌های اقتصادی و فرهنگی را در شهرهای خلاق نمایان کند. "کاستا و همکاران، ۲۰۰۷" در پژوهش خود به عنوان "بحث در مورد حکمروایی شهر خلاق: چشم اندازهایی برای اقدام علمی" به معرفی شهر خلاق پرداخته‌اند. مولفین معتقدند که پیاده‌سازی پروژه‌های مربوط به شهرهای خلاق در سراسر جهان به حکمروایی شهری تبدیل شده است. در این پژوهش حرکت از بحث‌های معاصر در مورد شهر خلاق به منظور بحث در مورد تنوع سازوکارها و اشکال حکمرواییضابطه مند مورد توجه قرار گرفته است. درنهایت این پژوهش چند گونه آزمایشی برگرفته از مطالعات موردی و سازوکارهای حکمروانی به منظور فهم پویایی‌ها برای پر بار کردن دانش در شهر قلمروهای خلاق شایسته و انطباق آنها با مورد مطالعه شان یعنی شهروندان کشور پرتغال مورد بررسی قرار گرفته است.

"مک گراهان و وجان، ۲۰۰۷" در پژوهشی باعنوان "طرح مجدد طبقه خلاق برای بررسی جریان‌ات رشد

تفاوت‌هایی با یکدیگر دارند؟ در پایان راهکارها و پیشنهادهاتی در راستای نیل به شهر خلاق ارائه خواهد شد.

۱-۲- اهمیت و ضرورت

در تحول اقتصادهای دانش محور، شهرها و مقوله مدیریت شهری، نقش کلیدی را به خصوص در دو دهه گذشته ایفا کرده‌اند. اصفهان شهری پویا، زنده، و مردم محور است و دارای تنوع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و شهری تاریخی و علمی است، بنابراین پتانسیل حرکت به سمت شهر خلاق را دارد، ولی هنوز با شهر خلاق فاصله زیادی دارد. به طور کلی برای رسیدن به هر توسعه‌ای به صورت بهینه ارزیابی، تحلیل، سطح بندی مناطق و نواحی ضرورت دارد و این پژوهش نیز در صدد است، با ارزیابی و تحلیل و سطح بندی مناطق بر اساس شاخص‌های شهر خلاق، میزان برخوردای مناطق پانزده گانه از لحاظ شاخص‌های خلاقیت شهری شناسایی و با ارائه راهکارها و مدیریتی‌کارچه شهری اصفهان را به سمت شهر خلاق سوق دهد تا مکانی برای رشد و نمو خلاقیت‌ها باشد و همه پتانسیل‌های خلاق خود را جامعه عمل بپوشاند و پرچمدار فعالیت‌های فرهنگی و توسعه‌ای باشد.

۱-۳- اهداف تحقیق

۱-۳-۱- سطح بندی مناطق پانزده گانه شهر اصفهان براساس شاخص‌های شهر خلاق با استفاده از مدل‌های برنامه ریزی منطقه‌ای.

۱-۳-۲- بررسی وضع موجود مناطق پانزده گانه شهر اصفهان از نظر شاخص‌های شهر خلاق.

۱-۳-۳- تهیه نقشه خلاقیت شهری.

خلاق، رابطه ای مثبت با خلاقیت و نوآوری شهری دارد.

"ربانی خوراسگانی و همکاران، ۱۳۹۰" در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی نقش تنوع اجتماعی در ایجاد شهرهای خلاق و نوآور مورد مطالعه: شهر اصفهان" به بررسی جایگاه تنوع اجتماعی در ایجاد شهرهای خلاق و نوآور پرداخته و با استفاده از روش تحلیل داده‌های ثانویه و به صورت بحث مفهومی و تحلیلی با استفاده از آمارهای موجود کشوری و استانی ایران انجام گرفته، به موقعیت و پتانسیل شهر اصفهان از لحاظ وجود عنصر تنوع اجتماعی پرداخته است.

پژوهش حاضر با عنوان "سطح بندی مناطق پانزده گانه شهر اصفهان با استفاده از شاخص‌های شهر خلاق" سعی در بررسی و مطالعه شاخص‌های شکل گیری شهر خلاق و شناسایی این شاخص‌ها در شهر اصفهان و رتبه بندی مناطق پانزده گانه شهر اصفهان با استفاده از شاخص‌های شهر خلاق می‌باشد. که برای انجام این کار از تحلیل داده‌های ثانویه و پرسشنامه استفاده خواهد شد. تفاوت آن با پژوهش‌های پیشین در این است که این پژوهش با استفاده از یک مدل کمی به بررسی شاخص‌های شهر خلاق خواهد پرداخت. و همچنین نسبت به سایر کارهای قبلی از جامعیت لازم برخوردار است.

۱-۵- سوالات تحقیق

با توجه به اهداف پژوهش که سطح بندی مناطق پانزده گانه شهر اصفهان از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق است سوالات زیر ارائه شده است:

۱-۵-۱- سطح برخورداری مناطق ۱۵ گانه شهر اصفهان از نظر شاخص‌های شهر خلاق چگونه است ؟

در نواحی شهری و روستایی "با تاکید و الهام از کار فلوریدا، بر اینکه افراد طبقه خلاق به سمت مناطقی کشیده می شوند که از سطح بالایی از کیفیت زندگی برخوردار باشد تاکید شده است در این بررسی مؤلفین بر طبق یافته‌های خود معتقدند که بررسی مجدد مشاغل خلاق فلوریدا با استفاده از اندازه گیری جدیدی که آنها انجام داده اند با توسعه منطقه ای سازگارتر است.

"ساساکی، ۲۰۰۸" در مطالعه خود به عنوان "توسعه شهرهای خلاق از طریق شبکه" به بررسی اینکه آیا شهرهای جهانی به سوی شهرهای خلاق حرکت کرده و همچنین اینکه چرا فرهنگ و خلاقیت به مرکز سیاست شهری نقل مکان کرده و همچنین به بررسی تجارب شهرهای جهانی که به سمت شهر خلاق حرکت کرده پرداخته است. و مهمترین عامل را برای ترویج شهرهای خلاق تاسیس برنامه‌های تحقیقی و آموزشی برای توسعه منابع انسانی ضروری میدانند. و در آخر آنچه را که به نظر او برای دستیابی به شهرهای خلاق ضروری است اشاره می‌کند.

"موذنی، ۱۳۸۹" "در رساله دکتری خود به عنوان "بررسی بسترهای اجتماعی و فرهنگی شهرهای خلاق و نوآور مطالعه موردی: استانهای ایران" به معرفی شهرهای خلاق و نوآور و عمده ترین جنبه آن یعنی حضور سرمایه‌های انسانی خلاق (طبقه خلاق) و نیز مطالعه ی برخی بسترها و زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی تاثیر گذار بر ایجاد و ابقاء این شهرها و مناطق مورد نظر پرداخته است. روشی که او برای تحلیل داده‌های شهر خلاق به کار برده مدل رگرسیونی و مدل بستر می‌باشد. و به این نتیجه رسیده که در ایران برابری اجتماعی از متغیرهای شهر

سپس بر اساس رتبه‌بندی انجام شده نقشه مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان از لحاظ میزان برخورداری از شاخص‌های شهر خلاق در محیط GIS طراحی خواهد شد.

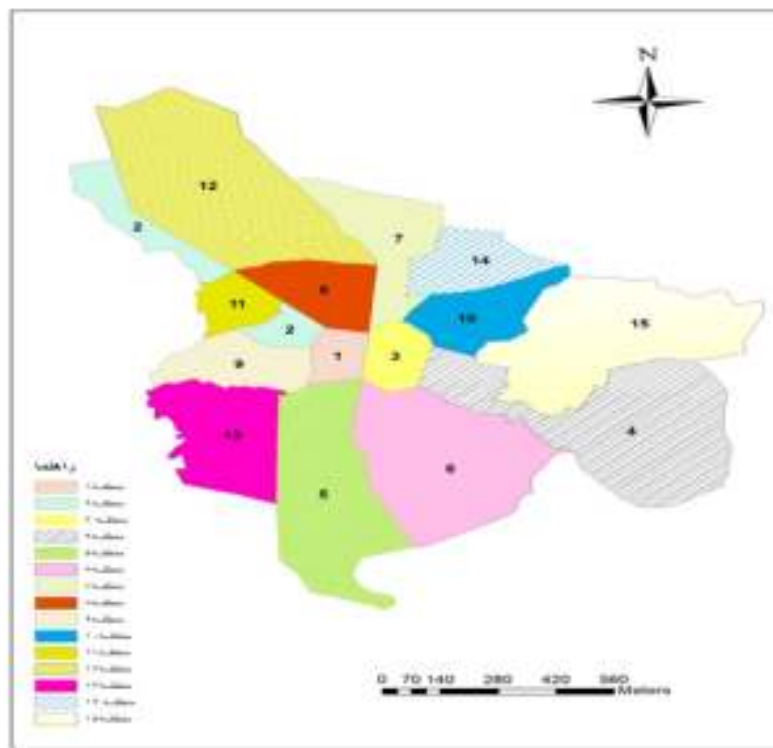
۱-۷- محدوده مورد مطالعه

طبق منطقه‌بندی شهرداری اصفهان از تابستان سال ۱۳۹۲، شهر به ۱۵ منطقه تقسیم شده است (نقشه شماره ۱). در تقسیم‌بندی مناطق شهری اصفهان، رودخانه زاینده رود شهر را به دو نیمه شمالی و جنوبی تقسیم نموده است. نیمه جنوبی شامل سه منطقه ۵، ۶، ۱۳ و دوازده منطقه دیگر در نیمه شمالی چهار باغ، نیمه شرقی و غربی را پدید می‌آورد.

۱-۵-۲- وضعیت مناطق واقع در جنوب و شمال رودخانه زاینده رود از نظر شاخص‌های شهر خلاق نسبت به یکدیگر چگونه است؟

۱-۶- روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی - تحلیلی و میدانی خواهد بود. اطلاعات مورد نیاز برای انجام پژوهش با استناد از منابع کتب، اسناد، مدارک، مقالات و استفاده از اطلاعات سازمان‌ها جمع‌آوری خواهد شد و همچنین با استفاده از پرسشنامه به بررسی تعدادی از شاخص‌های خلاقیت شهری در شهر اصفهان پرداخته، که با استفاده از نرم افزار SPSS تحلیل خواهد شد. سپس با استفاده از مدل‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای به رتبه‌بندی مناطق و تعیین ضریب اهمیت هریک از معیارها پرداخته شده است.

شکل ۱- نقشه مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان

۲- تعاریف، مفاهیم و مبانی نظری

لندری (۲۰۰۰) بیان می‌کند که شهر خلاق به سادگی، راه جدید انجام کارها است. که مرتبط با مدیران شهری است و دیدگاههای بروکراسی و خارج از رده ی برنامه ریزی و توسعه اقتصادی، موانع موجود خلاقیت و نوآوری هستند. اکثرشان مرتبط با مردمی است که مشوق خلاقیت هستند و تشخیص می‌دهند که مقدس دانستن فرهنگ محلیک مکان، کلید ایجاد تمایزات فرهنگی در هماهنگی توده‌های فرهنگی است. شهر خلاق شهری است که این حوادث و پدیده‌ها در آن اتفاق می‌افتد (مهارتی و همکاران، ۱۳۹۱:۳). لندری همچنین معتقد است خلاق بودن به صورت فردی یا سازمانی نسبتاً آسان است هنوز خلاق بودن به صورت یک شهر موضوع مفروض متفاوتی است که ترکیبی از فرهنگ و مستلزم بهره‌وری است (Landry, 2006: 18).

ایده شهر خلاق یک نظریه کاملاً مثبت گراست و بر این موضوع تاکید دارد که هر نوع رابطه ای بین شهروندان با سازمان‌ها و... بایستی کاملاً دو جانبه و مبتنی بر رفع مشکلات شهری و ارتقاء کیفیت زندگی است. نظریه شهر خلاق سعی دارد تا کیفیاتی را که تصویر ذهنییک شهر را برای شهروندان زیباتر می‌نماید تقویت نمایند (غریب و حسین پور، ۱۳۹۱:۱). شهر خلاق پدیده‌های است که امکان دارد در هر دوره ای وجود داشته باشد. اما هیچ محیط شهری برای همیشه به صورت خلاق عمل نمی‌کند (هاسپرز، ۱۳۹۰:۳۰). همچنین ایده شهر خلاق در بر گیرنده دو عنصر است: افراد خلاق شهر خلاق را شکل می‌دهد، سحر شهر تخیلی مردم نوآور را می‌سازد و جذب می‌کند، تا در ردیف جوامع باز و

مفهوم شهر خلاق در معانی و مفاهیم متعدد به کار برده شده است. شهر خلاق، شهرهایی هستند که قادرند راه حل‌های جدیدی برای مشکلات روزمره شان ارائه دهند. مفهوم دیگر شهر خلاق، بر تولیدات فرهنگی متمرکز است، یعنی تولید کالاها و خدمات فرهنگی با فعالیت‌هایی در ارتباط قرار می‌گیرند که مرکز خلاقیت به حساب می‌آید (مؤذنی خوراسگانی، ۱۳۹۱:۱۶۱). مسایوکی ساساکی از تبادل نظر لندری و فلوریدا، شهرهای خلاق را به این صورت تعریف کرده است: شهرهایی که تمایلات جدید فرهنگی و هنری را کشت داده و نوآوری و صنایع خلاق را از طریق فعالیت‌های پرانرژی هنری ترویج داده و شهروندانی خلاق و عادی که شامل تنوع زیادی از محیط خلاق و محیط‌های نوآور که یک ظرفیت منطقه ای برای پیدا کردن راه حلی برای مشکلات محیطی جهانی مانند گرم شدن کره زمین دارند (sasaki, 2008: 80). شهرهای خلاق حس قوی به هویت شان، یگانگی شان و تشخیص نقاط قوت خود دارند. آنها حس روشنی از نقاط قوت و ویژگیهایشان که آنها را، در تمام حالت جهان منحصر به فرد می‌سازد دارند و آنها قادرند اینچنین حکایت‌ها را در روشن شدن و کامل کردن راه و روش شرح دهند. شهرهای خلاق ویژگی ضروری پرورش خلاقیت را اثبات کرده اند، آن فضای باز، شبکه ای و جامعه ای سیال که افراد جدید را می‌پذیرند و به آسانی با ایده‌های جدید و گروه‌های مهاجرتی جدید سازگار هستند، جشن‌های متنوع تشکیلات اقتصادی و مسولیت ریسک پذیری دارند (Beaker, 2008: 26).

شهر خلاق این است که مکانی جذاب برای کارکردن و زندگی شهروندان خود (به خصوص نسل جوان)، مکانی جذاب برای گردشگران (صنعت توریسم)، توانمند در شکوفایی بخش‌های اقتصادی (از راه به کارگیری فناوری و مدیریت صحیح آن) و همچنین مرکز جذب بنگاه‌های مختلف اقتصادی نو ظهور (خوشه‌ها و مراکز تحقیقاتی به ویژه در زمینه فناوری برتر) باشد (رفیعیان، ۱۳۹۱: ۱۴). فرهنگ و خلاقیت به صورت متمرکز با هم تلاش می‌کنند که صنایع خلاق و فرهنگی را تحریک کنند و شهر را به یک سطح بین‌المللی ارتقاء بدهند و به جذب سرمایه و طبقه خلاق بپردازند (Bayliss, 2007: 25).

۲-۱- شاخص‌های ارزیابی شهر خلاق

شاخص خلاقیت می‌تواند نشان دهد که آیا جامعه به گونه‌ای فعال مردم را تشویق می‌کند تا به شیوه‌ای خلاق و نوآورانه ابراز وجود کنند و در جامعه مشارکت ورزند؟ (گروه نویسندگان، ۱۳۷۹: ۱۳۸). خلاقیت به شکلی گسترده، می‌تواند به عنوان "ظهور چیزی متعالی و مناسب از منظر یک شخص، گروه یا جامعه" تعریف شود (sawyer, 2006: 33).

شاخص خلاقیت اروپایی (یورو): تحلیل پیشرفته‌ای از چارچوب تحلیل خیزش طبقه خلاق و مقایسه آن در ۱۴ کشور اروپایی شامل، کشورهای اسکاندیناوی و نروژ و ایالات متحده بود. در این شاخص به بررسی بحث کلیدی رقابت کشورها در توانایی جذب و نگهداری و توسعه افراد خلاق بوده است (رضائیان و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۱۲).

یکپارچه قرار گیرد (Lazark, 2010, 1). به منظور پرورش خلاقیت ما به حس کنجکاوی درباره‌ی زندگی در تمامی ابعاد نیاز داریم، تصور برای وصف آنچه آرزو داریم می‌تواند آنرا به وجود بیاورد. درک تحلیل احساسات و دانش به عنوان سرچشمه‌های تمام رفتار انسان برای تشویق اتخاذ گسترده آن است (Yenchen, 2012: 1). شهرها یک سیستم فوق‌العاده پیچیده است، حتی اگر ما نتوانیم به طور کامل آنرا درک کنیم، حتی اگر ما ملزم به سادگی باشیم ما باید آن پیچیدگی را نگه داریم، برای این که پیچیدگی به شهر غنا، سرزندگی، و به طور قابل توجهی سلامت می‌دهد به همین روش تنوع زیست محیطی و پیچیدگی به سیستم‌های طبیعی سلامت می‌بخشد. همچنین تنوع و پیچیدگی به سیستم‌های اجتماعی و فرهنگی نیز سلامت می‌بخشد، تنوع و پیچیدگی مهمترین اصل در شهر خلاق است (Yenchen, 2012: 2). تئوری شهر خلاق بیان می‌کند که خلاقیت - فضای خلاق - مهمترین پیش شرط برای رشد نوآوری است و این تئوری شامل ایده‌های متنوع و چشم اندازهاست (Romein, Tripm, 2008: 3). عناصر کلیدی که برای به وجود آمدن مناطق و شهرهای خلاق مطرح اند شامل: شبکه‌ای از تولیدکنندگان منطقه‌ای، بازار نیروی کار محلی یعنی تکنسین‌ها و کارگران خلاق که در یک منطقه استمرار دارند و می‌توانند در شکل‌گیری توسعه خلاقیت در شهرها و منطقه اثر گذار باشند و رقابت و همکاری بین مجموعه‌ای از شهرها که بتوانند عنصر خلاقیت را به منطقه و شهر تزریق کنند. همچنین از جمله ویژگیهای عمومی هر

جدول ۱- شاخص‌های خلاقیت اروپایی

شاخص	معیارها
شاخص خلاقیت یورو	جمع رتبه افراد مستعد، فناوریو تلرانس تقسیم بر حداکثر رتبه ممکن
شاخص استعداد یورو	طبقه خلاق: سنجش شاغلین خلاق (از سازمان جهانی کار در مورد کشورهای اروپایی گرفته شده) شاخص سرمایه انسانی: اندازه گیری درصد افراد بین ۶۴-۲۴ با مدرک لیسانس و بالاتر شاخص استعداد علمی: اندازه گیری تعداد تحقیق علوم و مهندسی در بین ۱۰۰۰۰ کارگر
شاخص فناوری یورو	شاخص نوآوری: سنجش تعداد اختراع ثبت شده به هر میلیون نفر شاخص فناوری بالا: سنجش تعداد اختراع ثبت شده به درهای تک به نسبت هر میلیون نفر شاخص R&D: سنجش هزینه‌های تحقیق و توسعه به عنوان بخشی از تولید ناخالص داخلی (GDP)
شاخص تسایح یورو	شاخص نگرش: سنجش نگرش به اقلیت‌ها شاخص ارزش: سنجش ارزش‌ها و نگرش‌ها که پوشش دهنده زمینه‌های مختلف نظام ارزشی در کشور است (مانند مذهب، ملی گرایی، قدرت، خانواده، حقوق زنان، طلاق، و سقط جنین) ابزار وجود: سنجش نگرش به ابزار وجود، کیفیت زندگی، دموکراسی، وقف، فراغت، تفریحات، سرگرمی و فرهنگ

ماخذ: رضائیان و همکاران، ۱۳۹۱:۱۱۳

همچنین ریچارد فلوریدا در انجام تحقیقات خود در امریکا، برای تشکیل شهر خلاق شاخصهایی را به کار برده است، که این شاخص‌ها به شرح زیر است:
شاخص فناوری برتر - اندازه گیری از صنایع با فناوری برتر.

شاخص نوآوری - اندازه گیری از تعداد نوآوری‌های آشکار بر طبق سرانه.

شاخص استعداد - براساس تعدادی از افراد با درجه تحصیلی کارشناسی و بالا.

شاخص ذوب فرهنگی - اندازه گیری از افراد متولد خارج که در منطقه زندگی می‌کنند.

شاخص خلاقیت - اندازه گیری ترکیبی از نوآوری، تکنولوژی بالا و شاخص طبقه خلاق.

استدلال اصلی فلوریدا آن است که سطوحی از خلاقیت و نوآوری مرتبط است با فضای باز و مدارا از محیط زیست که افراد خلاق در آن کار می‌کنند، بنابراین گرد هم آمدن اقداماتی از تنوع جمعیتی با اقداماتی از نتایج خلاق از قبیل تعدادی از اختراعات ثبت شده یک رتبه بندی کلی از شهرخلاق رافراهم آورده است (Richard Breakneck, 2007,5).

۳- تحلیلی بر شاخص‌های شهر خلاق در شهر اصفهان از نگاه آماری

در این بخش از پژوهش به بررسی شاخص‌های شهر خلاق با ۱۲ فاکتور هنر و فرهنگ، منظر شهری، فضاهای جمعی، مراکز علمی و مؤسسات عالی، مقیاس، تنوع، سرزندگی و پویایی فضاهای شهری، کارایی و اثر بخشی، مشارکت، هویت شهری و تکنولوژی ارتباطی و شناسایی این شاخص‌ها در مناطق پانزده گانه شهر اصفهان پرداخته است و برای بررسی و مطالعه از داده‌های ثانویه موجود در سازمان‌های مربوطه و همچنین پرسشنامه استفاده شده است.

۳-۱- تحلیلی بر شاخصهای شهر خلاق (داده‌های ثانویه)

در ابتدا به بررسی شاخصهای شهر خلاق از قبیل هنر و فرهنگ، منظر شهری، فضاها، جمعیتی، مراکز و موسسات آموزش عالی، مقیاس، تنوع (میزان مهاجران وارد شده) و هویت شهری (عناصر هویت ساز شهر اصفهان) که با توجه به داده‌های ثانویه امکانپذیر بود

پرداخته شده است. برای جمع آوری داده‌های ثانویه از آمارنامه شهر اصفهان سال ۱۳۹۱، دفترچه راهنمای آزمون سراسری، دانشگاه آزاد و جامع علمی کاربردی سال ۱۳۹۲ و سازمان‌های مربوطه (حوزه هنری اصفهان، سازمان فرهنگ و ارشاد استان، میراث فرهنگی، اتحادیه کافی شاپ داران، اتحادیه رستوران داران، شهرداری اصفهان) کمک گرفته شده است.

جدول ۲- شاخص‌های شهر خلاق در اصفهان

مناطق	هنر و فرهنگ											
	موسیقی		سینما و تئاتر		ادبیات				تغذیه		موزه‌ها	
	آموزشگاه موسیقی	فروشگاه و تولید کننده موسیقی	سالن سینما	آموزشگاه سینما	تعداد انتشارات	تعداد مطبوعات	تعداد کتابفروشی	کتابخانه	انجمن های ادبی	رستوران ها	کافی شاپ	موزه
۱	۳	۹	۴	۰	۲۰	۵	۵	۴	۲	۱۷	۲	۴
۲	۰	۰	۰	۰	۵	۱۳	-	-	-	۱۸	۰	-
۳	۵	۲	۱	۱	۴۰	۱۳	۳۴	۳	-	۱۴	۰	۲
۴	۲	۰	۰	۱	۶	۹	۲	۴	۲	۲۹	۰	-
۵	۱۱	۲۵	۲	۵	۱۳	۲۱	۳	۳	۵	۲۶	۲۱	۵
۶	۷	۰	۰	۱	۱۴	۷	۱۱	۴	۳	۹	۹	-
۷	۰	۲	۰	۰	۲	۱	۱	۱	۱	۱۳	۰	-
۸	۴	۲	۰	۰	۳	۳	-	-	-	۱۸	۰	-
۹	۰	۰	۰	۰	-	-	-	۱	-	۹	۰	-
۱۰	۱	۰	۰	۰	۹	۲	-	۵	-	۱۶	۰	-
۱۱	۳	۰	۰	۰	-	-	-	-	-	۲	۰	-
۱۲	۰	۰	۱	۰	-	-	-	-	-	۶	۰	-
۱۳	۰	۰	۰	۰	-	-	-	-	-	۴	۰	-
۱۴	۰	۰	۰	۰	-	-	-	-	۱	۰	۰	-
۱۵	۰	۰	۰	۰	۱	-	-	۶	-	۴	۰	-

جدول ۳- شاخص‌های شهر خلاق (ادامه)

مناطق	فضای جمعی (سرانه)	مراکز دانشگاهی	تنوع		هویت شهری (عناصر هویت ساز) *	مقیاس	
			میزان مهاجران وارد شده (درصد)	مناظر شهری (نمادها، نشانه‌ها، تندیس‌ها)		مساحت (درصد)	جمعیت (درصد)
۱	۲.۸	۳	۳.۴	۱۴	۴	۱.۴	۴
۲	۲.۷	۳	۲.۳	۰	۰	۳.۸	۳.۳
۳	۲.۹	۱	۳.۶	۷	۱۳	۲	۵.۷
۴	۶۸.۱	۱	۴.۶	۳	۲	۱۳.۶	۶.۵
۵	۶.۷	۷	۱۷.۱	۱۱	۴	۱۰	۸.۵
۶	۶.۹	۵	۶.۹	۱۰	۳	۱۲.۱	۵.۸
۷	۷.۴	۱	۶	۰	۰	۵.۱	۷.۷
۸	۲.۱	۳	۱۲.۲	۰	۰	۳.۷	۱۲.۴
۹	۲.۹	۱	۲	۰	۲	۳.۶	۳.۸
۱۰	۳.۲	۰	۸.۲	۱	۰	۳.۸	۱۱.۱
۱۱	۱.۵	۰	۱.۴	۰	۰	۱.۹	۳
۱۲	۴.۶	۰	۷.۷	۰	۰	۱۴.۹	۶.۵
۱۳	۳.۷	۰	۷.۹	۲	۰	۶.۳	۶.۱
۱۴	۲.۶	۰	۷	۲	۰	۳.۵	۸.۷
۱۵	۲.۷	۲	۹.۲	۰	۰	۱۲.۵	۵.۹

* این عناصر با توجه به پژوهش مختاری ملک آبادی؛ رضا که به بررسی تحلیلی «تلفیق عناصر هویت ساز شهر اصفهان پرداخته اند انتخاب گردیده اند.

۲-۳- تحلیلی آماری بر شاخصهای شهر خلاق (بر
اساس یافته‌های پرسشنامه)
مشارکت، سرزندگی فضاهای شهری، کارایی و اثر
بخشی، تکنولوژی ارتباطی از دیگر شاخص‌های شهر
خلاق بودند که برای تحلیل آنها نیاز به تهیه
پرسشنامه بود به همین دلیل، تعداد ۳۸۳ پرسشنامه به
تناسب جمعیت مناطق پانزده گانه تکمیل گردید که
نتایج آن در جدول شماره (۴) بیان شده است:

جدول ۴- شاخص‌های شهر خلاق (تحلیل پرسشنامه)

رتبه	میانگین	تعداد	کارایی و اثر بخشی			سرزندگی فضای شهری			مشارکت			منطقه
			رتبه	میانگین	تعداد	رتبه	میانگین	تعداد	رتبه	میانگین	تعداد	
۲	۳.۴۵	۱۶	۴	۲.۹۸	۱۶	۲	۳.۳۷	۱۶	۲	۲.۸۱	۱۶	۱
۶	۳.۱۶	۱۳	۶	۲.۸۷	۱۳	۸	۲.۷۶	۱۳	۳	۲.۵۶	۱۳	۲
۴	۳.۲۵	۲۳	۵	۲.۹۳	۲۳	۲	۳.۳۷	۲۳	۴	۲.۵۰	۲۳	۳
۵	۳.۲۳	۲۵	۲	۳.۰۲	۲۵	۳	۳.۳۱	۲۵	۵	۲.۴۵	۲۵	۴
۳	۳.۳۰	۳۲	۳	۳.۰۱	۳۲	۴	۳.۲۹	۳۲	۴	۲.۵۰	۳۲	۵
۱	۳.۵۱	۲۲	۱	۳.۱۶	۲۲	۱	۳.۴۸	۲۲	۱	۲.۸۸	۲۲	۶
۱۳	۲.۸۲	۲۹	۱۰	۲.۷۶	۲۹	۱۳	۲.۶۴	۲۹	۸	۲.۳۸	۲۹	۷
۱۱	۲.۹۱	۴۷	۸	۲.۷۹	۴۷	۶	۲.۸۲	۴۷	۱۱	۲.۲۵	۴۷	۸
۱۲	۲.۸۵	۱۵	۱۱	۲.۷۱	۱۵	۱۰	۲.۷۱	۱۵	۱۰	۲.۳۲	۱۵	۹
۱۰	۲.۹۵	۴۳	۱۰	۲.۷۶	۴۳	۹	۲.۷۲	۴۳	۹	۲.۳۷	۴۳	۱۰
۷	۳.۱۵	۱۲	۱۲	۲.۶۷	۱۲	۱۱	۲.۷۰	۱۲	۱۲	۲.۲۱	۱۲	۱۱

۸	۳۰۱۳	۲۶	۷	۲۸۰	۲۶	۱۲	۲۶۸	۲۶	۷	۲۳۹	۲۶	۱۲
۹	۳	۲۴	۹	۲۷۸	۲۴	۷	۲۸۱	۲۴	۸	۲۳۸	۲۴	۱۳
۱۵	۲۷۱	۳۳	۱۴	۲۴۸	۳۳	۱۴	۲۴۷	۳۳	۸	۲۳۸	۳۳	۱۴
۱۴	۲۷۳	۲۳	۱۳	۲۵۷	۲۳	۱۰	۲۷۱	۲۳	۶	۲۴۴	۲۳	۱۵
-	۳۰۴	۳۸۳	-	۲۸۱	۳۸۳	-	۲۹۰	۳۸۳	-	۲۴۳	۳۸۳	شهر

با توجه به شاخصهای مورد مطالعه از طریق داده‌های ثانویه و پرسشنامه و محاسبه میزان تاپسیس میزان برخورداری مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان طبق جدول شماره (۵) به دست آمد:

جدول ۵- میزان تاپسیس و رتبه بندی مناطق

مناطق	میزان تاپسیس	رتبه
۱	۰.۵۴۲۸۹	۱
۲	۰.۱۴۶۵۸۳	۶
۳	۰.۴۱۵۰۲۷	۳
۴	۰.۲۱۹۱۵	۵
۵	۰.۴۸۷۱۹۸	۲
۶	۰.۳۰۴۲۱۷	۴
۷	۰.۰۴۸۵۶۷	۱۱
۸	۰.۰۴۰۸۵۲	۱۳
۹	۰.۰۶۱۸۱۳	۹
۱۰	۰.۰۴۳۹۶۱	۱۲
۱۱	۰.۰۷۵۳۱۳	۸
۱۲	۰.۰۵۶۹۶۷	۱۰
۱۳	۰.۰۲۳۲۳۴	۱۵
۱۴	۰.۰۲۹۷۴۳	۱۴
۱۵	۰.۰۸۴۵۲۷	۷

برطبق جدول شماره (۵) و متغیرهای انتخابی رتبه ۱ را از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق منطقه ۱ شهر داری اصفهان با میانگین ۰.۵۴ بدست آورد. منطقه ۵ اصفهان رتبه ۲، با میانگین ۰.۴۸ و رتبه ۳، با میانگین ۰.۴۱ را منطقه ۳ شهرداری اصفهان بدست آورد. و همچنین منطقه ۶ رتبه ۴، با میانگین ۰.۳۰، منطقه ۴ رتبه ۵، با میانگین ۰.۲۱، منطقه ۲ رتبه ۶، با میانگین ۰.۱۴، منطقه ۱۵ رتبه ۷، با میانگین ۰.۰۸

جدول (۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب پاسخگویی به گویه‌ها به تفکیک مناطق را نشان می‌دهد. براساس این جدول، در مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان، بیشترین میانگین مربوط به متغیر تکنولوژی ارتباطی است (۳.۰۴)، پس از آن سرزندگی فضای شهری با میانگین ۲.۹۰، کارایی و اثر بخشی با میانگین ۲.۸۱ و در نهایت نیز متغیر مشارکت با میانگین ۲.۴۳ قرار دارد. و منطقه ۶، رتبه ۱ را در هر ۴ متغیر به دست آورده است، منطقه ۱۱ رتبه آخر را در متغیر مشارکت و منطقه ۱۴ نیز رتبه آخر در متغیرهای سرزندگی فضاهای شهری، کارایی و اثر بخشی و تکنولوژی ارتباطی به دست آورده است.

- سطح بندی مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق با استفاده از مدل تاپسیس

در پژوهش حاضر برای سطحی بندی مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان از مدل تاپسیس استفاده شده است. این مدل در سال ۱۹۹۲ توسط چن و هوانگ ارائه شده است. یکی از روشهای مرسوم و پرکاربرد در میان روش‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه می‌باشد که بر مبنای محاسبه ی فاصله گزینه‌ها از راه حل ایده آل مثبت و ایده آل منفی استوار است و یکی از مهمترین مزیت‌های این مدل این است که معیارهای کمی و کیفی را توأمان در مکان یابی دخالت می‌دهد (حکمت نیاو میرنجف موسوی، ۱۳۹۰: ۳۶۳).

میزان برخورداری	میانگین ضریب اولویت	ضریب اولویت(رتبه)	مناطق	ردیف
(محروم)		۰.۰۶	۹	۹
		۰.۰۵	۱۲	۱۰
		۰.۰۴	۷	۱۱
		۰.۰۴	۸	۱۲
		۰.۰۴	۱۰	۱۳
		۰.۰۲	۱۴	۱۴
		۰.۰۲	۱۳	۱۵

همچنین مناطق شمال و جنوب رودخانه زاینده رود از لحاظ برخورداری از شاخص‌های خلاقیت شهری مورد مقایسه قرار گرفت که نتایج حاصل در جدول (۷) ارائه شده است:

جدول ۷- بررسی وضعیت مناطق شمال و جنوب

رودخانه زاینده رود از لحاظ خلاقیت شهری

میزان برخورداری	میانگین ضریب اولویت	ضریب اولویت(رتبه)	مناطق	عنوان
برخوردارتر	۰.۲۶	۰.۴۸	۵	مناطق جنوب رودخانه زاینده رود
		۰.۳	۶	
		۰.۰۲	۱۳	
محروم تر	۰.۱۴	۰.۵۴	۱	مناطق شمال رودخانه زاینده رود
		۰.۴۱	۳	
		۰.۲۱	۴	
		۰.۱۴	۲	
		۰.۰۸	۱۵	
		۰.۰۷	۱۱	
		۰.۰۶	۹	
		۰.۰۵	۱۲	
		۰.۰۴	۷	
		۰.۰۴	۱۰	
۰.۰۲	۱۴			

جدول (۷)- نشان دهنده این است که مناطق جنوب رودخانه زاینده رود با به دست آوردن میانگین

منطقه ۱۱ رتبه ۸ با میانگین ۰.۰۷، منطقه ۹ رتبه ۹، با میانگین ۰.۰۶، منطقه ۱۲ رتبه ۱۰، با میانگین ۰.۰۵، منطقه ۷ رتبه ۱۱، با میانگین ۰.۰۴۸، منطقه ۱۰ رتبه ۱۲، با میانگین ۰.۰۴۳، منطقه ۸ رتبه ۱۳، با میانگین ۰.۰۴۰، منطقه ۱۴ رتبه ۱۴ با میانگین ۰.۰۲۹ و منطقه ۱۳ رتبه ۱۵ با میانگین ۰.۰۲۳ و آخرین رتبه را کسب نمود.

برای شناخت بهتر مناطق از لحاظ برخورداری از شاخص‌های شهر خلاق و تعیین اولویت با عنایت به نتایج به دست آمده از مدل تاپسیس مناطق در سه سطح برخوردار، نیمه برخوردار(متوسط)، فرو برخوردار(محروم) مورد سنجش قرار گرفت که نتایج به دست آمده به شرح زیر است:

- مناطق ۱، ۳، ۵، ۶ با میانگین ضریب اولویت ۰.۴۳ - سطح اول یعنی سطح برخوردار را به خود اختصاص دادند.

- مناطق ۴ و ۲ با میانگین ضریب اولویت ۰.۱۷ سطح دوم یعنی متوسط (نیمه برخوردار) را کسب کردند.

- مناطق ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ در سطح سوم(محروم از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق) قرار گرفتند(جدول شماره ۶).

جدول ۶- رتبه بندی سطوح برخورداری مناطق شهر

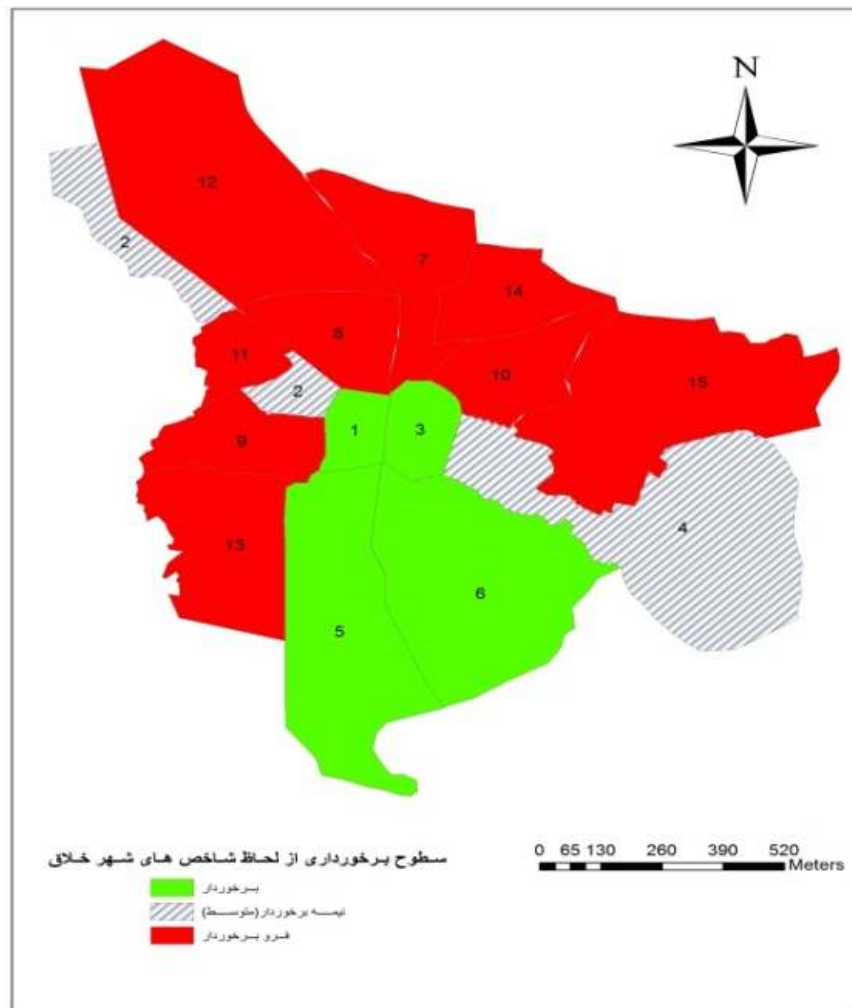
اصفهان از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق

میزان برخورداری	میانگین ضریب اولویت	ضریب اولویت(رتبه)	مناطق	ردیف
برخوردار	۰.۴۳	۰.۵۴	۱	۱
		۰.۴۸	۵	۲
		۰.۴۱	۳	۳
		۰.۳۰	۶	۴
نیمه برخوردار(متوسط)	۰.۱۷	۰.۲۱	۴	۵
		۰.۱۴	۲	۶
فرو برخوردار	۰.۰۴	۰.۰۸	۱۵	۷
		۰.۰۷	۱۱	۸

با توجه به اطلاعات به دست آمده در جدول (۶) که نشان‌دهنده میزان برخورداری مناطق از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق است نقشه شماره (۲) در محیط ARC GIS ترسیم شد

ضریب اولویت ۰.۲۶ از لحاظ خلاقیت شهری وضعیت بهتری نسبت به مناطق شمال‌زاینده رود دارند.

۴- تهیه نقشه میزان برخورداری مناطق از لحاظ شاخص‌های خلاقیت شهری با استفاده از نرم‌افزار ARC GIS

شکل ۲- نقشه میزان برخورداری مناطق از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق

اجرای طرح‌های شهری مطرح شده است. با توجه به تغییرات بسیار عمیقی که از محیط شهر در حال وقوع است. خلاقیت مسئولین، صاحبان مشاغل و ساکنین

۴- نتیجه‌گیری

در رویکردهای نوین به شهر، "شهر خلاق" به عنوان یک روش راهبردی در عرصه تفکر، برنامه‌ریزی و

منطقه ۸ رتبه ۱۳، با میانگین ۰.۰۴۰، منطقه ۱۴ رتبه ۱۴ با میانگین ۰.۰۲۹ را کسب نمودند.

- مناطق ۱۵ گانه از لحاظ میزان برخورداری از لحاظ شاخص‌های خلاقیت به سه سطح تقسیم شدند، که مناطق ۱، ۳، ۵، ۶ با میانگین ضریب اولویت ۰.۴۳ در سطح اول یعنی سطح برخوردار قرار گرفت و مناطق ۴ و ۲ با میانگین ضریب اولویت ۰.۱۷ در سطح دوم یعنی متوسط (نیمه برخوردار) و مناطق ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ در سطح سوم (محروم) از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق قرار گرفتند.

- میانگین ضریب اولویت شاخص‌های شهر خلاق در مناطق جنوب (۵، ۶، ۱۳) و مناطق شمال زاینده رود ۱، ۲، ۳، ۴، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵) هم به ترتیب میانگین ۰.۲۶، ۰.۱۴ به دست آمد که در نتیجه مناطق جنوب زاینده رود از لحاظ شاخص‌های خلاقیت شهری وضعیت بهتری داشتند.

۵- پیشنهادها

- توسعه فعالیت‌های خلاقانه و فرهنگی در شهر اصفهان به ویژه مناطق در سطح فرو برخوردار (محروم) که از لحاظ شاخص‌های خلاقیت شهری در وضعیت بدی قرار دارند. زیرا توسعه فعالیت‌های خلاقانه و فرهنگی وسیله ای قدرتمند برای توسعه اجتماعی هستند و فرصت‌هایی برای محلات و گروه‌های اجتماعی که دچار وضعیت نامساعدی می‌باشند فراهم می‌سازد.

- افزایش بودجه برای فرهنگ، هنر و ادبیات (با اولویت قرار دادن مناطق در سطح فرو برخوردار)، حمایت از تنوع در فرهنگ و هنر، افزایش دسترسی و مشارکت در هنر و فرهنگ شهری.

شهر، می‌تواند به عنوان یک عامل حیاتی در حل بسیاری از مسائل شهر به شمار رود. این پژوهش که با هدف سوق دادن شهر اصفهان به سمت شهر خلاق انجام شده است، در ابتدا برای شناسایی و شناخت بهتر مناطق پانزده گانه به بررسی و تحلیل شاخص‌های شهر خلاق در شهر اصفهان با استفاده از داده‌های ثانویه و همچنین با استفاده از پرسشنامه که توسط شهروندان شهر اصفهان تکمیل شد، پرداخت. با جمع آوری شدن داده‌ها، رتبه بندی و ارزیابی مناطق پانزده گانه شهر اصفهان از لحاظ شاخص‌های خلاقیت شهری با استفاده از مدل تاپسیس که اولویت بندی برنامه ریزی مناطق شهری به خوبی با استفاده از این تکنیک، امکانپذیر است انجام شد، که با متغیرهای انتخابی نتایج زیر به دست آمد:

-مناطق پانزده گانه شهر اصفهان از لحاظ برخورداری از شاخص‌های شهر خلاق یکسان نیستند.

- رتبه ۱ را از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق منطقه ۱ شهر داری اصفهان با میانگین ۰.۵۴ بدست آورد.

- منطقه ۱۳ شهرداری اصفهان با میانگین ۰.۰۲۳، رتبه آخر را از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق کسب نمود.

- منطقه ۵ اصفهان رتبه ۲، با میانگین ۰.۴۸ و رتبه ۳ با میانگین ۰.۴۱ را منطقه ۳ شهرداری اصفهان بدست آورد.

- منطقه ۶ رتبه ۴، با میانگین ۰.۳۰، منطقه ۴ رتبه ۵، با میانگین ۰.۲۱، منطقه ۲ رتبه ۶، با میانگین ۰.۱۴، منطقه ۱۵ رتبه ۷، با میانگین ۰.۰۸، منطقه ۱۱ رتبه ۸ با میانگین ۰.۰۷، منطقه ۹ رتبه ۹، با میانگین ۰.۰۶، منطقه ۱۲ رتبه ۱۰، با میانگین ۰.۰۵، منطقه ۷ رتبه ۱۱، با میانگین ۰.۰۴۸، منطقه ۱۰ رتبه ۱۲، با میانگین ۰.۰۴۳،

رضائیان قراگزلو، علی، قادری، اسماعیل، میر عباسی،
رمضان (۱۳۹۱)، برنامه ریزی شهر خلاق، تهران:
انتشارات آذرخش.

رفعیان، محسن (۱۳۸۹)، درآمدی بر مناطق و شهرهای
خلاق، شهرداریها، شماره ۱۰۰، صص ۱۵-۴۲،
سال یازدهم.

شورت، جان رنه و کیم یونگ هیون (۱۳۸۹)، شهرها
و نظام‌های اقتصادی (ترجمه ابوالفضل مشکینی،
فرهاد پرهیز، علیرضا غلامی و حافظ مهد نژاد)،
تهران: انتشارات مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی
شهرسازی، وزارت مسکن و شهرسازی.

گروه نویسندگان (۱۳۷۹)، فرهنگ، خلاقیت و بازار،
گزارش جهانی فرهنگ، ترجمه گروه مترجمان،
مرکز انتشارات کمیسیون ملی یونسکو در ایران،
چاپ اول.

موذنی، احمد (۱۳۸۹)، بررسی بسترهای اجتماعی
شهرهای خلاق ونوآور: مورد مطالعه استان‌های
ایران، اصفهان: دانشگاه اصفهان، رساله دکتری
رشته علوم اجتماعی.

مهارتی یعقوب و آزاده جلالی (۱۳۹۰)، مدل مفهومی
توسعه کارآفرینی در شهرهای خلاق، دانشگاه
فردوسی مشهد.

هاسپرز، گرت جان (۱۳۹۰) شهرهای خلاق،
مکان‌های پرورش یافته در اقتصاد دانش، شماره
۳ مجله رشد و آموزش جغرافیا، صص ۲۶-۳۵.

غریب، امید و علی حسین پور (۱۳۹۱)، بررسی
شاخص‌های شکل‌گیری شهرخلاق (مطالعه
موردی مشهد)، دومین کنفرانس ملی دانشجویی
کار آفرینی، دانشگاه فردوسی مشهد.

- توسعه زیرساخت‌های هنری و فرهنگی به عنوان
راهبرد اصلی شهرها برای تبدیل شدن به شهر خلاق
در شهر اصفهان به ویژه در مناطق سیزده و چهارده.

- برگزاری جشنواره‌ها، کارگاه‌ها و نمایشگاه‌ها برای
گروههای مختلف سنی و خانواده‌ها و ایجاد خانه‌های
هنر برای حمایت از طرح‌های خلاقانه در شهر
اصفهان.

- برگزاری جشن‌ها و مراسم محلی برای بالا بردن
تعلق اجتماعی شهروندان.

- ایجاد فضایی برای مشارکت بیشتر شهروندان در شهر
اصفهان.

- تقویت نهادها، تشکلهای و گروههای مدنی جهت
افزایش سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندان در
اداره امور شهر.

- افزایش فعالیتهای مرتبط به هنرهای محلی، جذب
گردشگر و صنایع خلاق، بهره برداری از منابع موجود
فرهنگی شهر.

منابع

آمارنامه شهرداری اصفهان (۱۳۹۱).

حکمت نیا، حسن و میر نجف موسوی (۱۳۹۰)،
کاربرد مدل در جغرافیا با تاکید بر برنامه ریزی
شهری و ناحیه ای، انتشارات علم و نوین، چاپ
دوم.

ربانی خوراسگانی، علی، رسول ربانی، مهدی ادیبی
سده و احمد موذنی (۱۳۹۰)، بررسی نقش تنوع
اجتماعی در ایجاد شهرهای خلاق ونوآور (مطالعه
موردی: شهر اصفهان)، شماره ۲۱، جغرافیا
وتوسعه، سال نهم.

- مختاری ملک آبادی، رضا(۱۳۹۲)، بررسی تحلیلی -
 تطبیقی نمادهای هویت بخش شهر اصفهان،
 وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مدیریت
 پژوهشی دانشگاه پیام نور استان اصفهان.
- Bayliss, Darring(2007), theris of the creative
 city: culture and creativity in copenhagen,
 European studies, Abingdon,vol.5,Iss7.
- Beaker , Greg, Glen murray ,(2008), creative
 city planning framework , Toronto .
- lazrak, Faroek, peter Nijkamp, pit Rietveld, jan
 Rouwendal(2009),cultural heritage and
 creative cities: aneconomic evaluation
 perspective, Deptof spatial Economics vu
 university Amsterdam.
- landry Charls(2006):lineages of the creative
 city, research journal for creative city
 (Rjcc), v,ol.no. 1.march, publishd by
 comedid.
- Romen , Arie and Jacob trip (2004): Key
 Elements of creative city development: An
 Assessment of local policies in Amsterdam
 and Rotterdam,Delft university of.
- Sasaki,masayuki,(2008):Developing creative
 cities through networking,mar3-15.
- Richard Brecknock (2003):creative
 capital:creative industries in the "creative
 city".
- Scott.Alleu.j,creative cities (2006):conceptual ,
 issaes. and policy Questious, university of
 California, losangels, Technology, the
 Netherlands.
- Mcgranhn, David& wojan, Timothy(2007),
 recasting the creative class to Examine
 Growth proesses
 in Rural and urban counties, Regional studies,
 vol41,2,197-216.
- Sawyer, R. Keith(2006): Explaining Creativity.
 The Science of Human Innovation.
 Oxford:
 Oxford University Press.
- Yencken, david(2013), Creative cities,
 Publisheed in space place& culture.